ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 30.7.2024
COM(2024) 326 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1260/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις ευρωπαϊκές δημογραφικές στατιστικές

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1260/2013 ([1]) (στο εξής: κανονισμός) θεσπίζει κοινό νομικό πλαίσιο για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διάδοση ευρωπαϊκών στατιστικών για τον πληθυσμό και τα δημογραφικά γεγονότα.

Τα κράτη μέλη προηγουμένως υπέβαλαν τα στοιχεία αυτά εθελοντικά επί σειρά ετών. Ωστόσο, δεδομένου ότι αυτά τα στοιχεία βασίζονταν σε διαφορετικούς δημογραφικούς ορισμούς, έννοιες και μεθόδους, οι στατιστικές που προέκυπταν είχαν μειωμένη συγκρισιμότητα, συνέπεια και έγκαιρη υποβολή. Το κοινό πλαίσιο αποσκοπούσε στην κάλυψη της ανάγκης για υψηλής ποιότητας δημογραφικές στατιστικές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, οι οποίες είναι θεμελιώδεις για ευρύ φάσμα θεσμικών και πολιτικών αναγκών. Για παράδειγμα, οι στατιστικές αυτές είναι απαραίτητες για τον υπολογισμό των δημογραφικών προβολών που τροφοδοτούν τις μακροπρόθεσμες οικονομικές και δημοσιονομικές προβολές της ΕΕ και χρησιμοποιούνται ως κοινός παρονομαστής για πολλούς «κατά κεφαλήν» δείκτες πολιτικής.

Πρόκειται για τη δεύτερη έκθεση που απαιτείται βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού και καλύπτει την περίοδο 2019-2023 ([2]). Διαρθρώνεται ως εξής:

- στην ενότητα 2 παρέχεται επισκόπηση των στατιστικών που καλύπτονται από τον κανονισμό·
- στην ενότητα 3 περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο παρακολουθούνται τακτικά τα κριτήρια ποιότητας που καθορίζονται για τις ευρωπαϊκές στατιστικές·
- στην ενότητα 4 συνοψίζονται τα πρόσφατα πορίσματα της αξιολόγησης·
- στην ενότητα 5 περιγράφεται η υπό εξέλιξη νομοθετική πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών στατιστικών σχετικά με τον πληθυσμό και τη στέγαση, συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών βάσει του κανονισμού.

2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ

Σύμφωνα με τον κανονισμό, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στατιστικά στοιχεία στην Επιτροπή (Eurostat) σχετικά με:

- τον συνήθως διαμένοντα πληθυσμό ([3]) ανά ηλικία, φύλο και τόπο διαμονής·
- γεννήσεις ζώντων κατά φύλο, μήνα συμβάντος, σειρά γέννησης, ηλικία μητέρας, έτος γέννησης μητέρας, χώρα γέννησης μητέρας, χώρα υπηκοότητας μητέρας και τόπο διαμονής μητέρας·

([1]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1260/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013, για τις ευρωπαϊκές δημογραφικές στατιστικές (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 330 της 10.12.2013, σ. 39).

([2]) Η πρώτη έκθεση δημοσιεύθηκε ως COM(2018) 843.

([3]) Ως «συνήθης διαμονή» ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο δ) του κανονισμού ο τόπος στον οποίο ένα άτομο περνά συνήθως τις καθημερινές ώρες ανάπαυσης για περίοδο τουλάχιστον 12 μηνών. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι ισχύουν οι συνθήκες της συνήθους διαμονής, μπορεί να θεωρηθεί ο τόπος της νόμιμης ή δηλωθείσας κατοικίας, εκτός για τους σκοπούς της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο.

- θανάτους ανά ηλικία, φύλο, έτος γέννησης, τόπο διαμονής, χώρα γέννησης, χώρα υπηκοότητας και μήνα συμβάντος· και
- το σύνολο του συνήθως διαμένοντος πληθυσμού για ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο.

Με εξαίρεση το τελευταίο σημείο, παρέχεται ευελιξία ως έναν βαθμό όσον αφορά την εφαρμογή του ορισμού της συνήθους διαμονής —τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν στατιστικά στοιχεία με βάση τη «νόμιμη ή δηλωθείσα κατοικία», όταν δεν μπορούν να καθοριστούν τα κριτήρια για τη συνήθη διαμονή.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4 του κανονισμού, η Επιτροπή εξέδωσε τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 205/2014 ([4]). Καθορίζει ενιαίους όρους για την κατανομή των στοιχείων, τις προθεσμίες διαβίβασης και την αναθεώρησή τους. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν επίσης στην Επιτροπή (Eurostat):

- προσωρινές ετήσιες στατιστικές για τον συνολικό πληθυσμό, τις συνολικές γεννήσεις ζώντων και τους συνολικούς θανάτους σε εθνικό επίπεδο εντός 6 μηνών από το τέλος κάθε έτους αναφοράς· και
- προσωρινές μηνιαίες στατιστικές για τις συνολικές γεννήσεις ζώντων και τους συνολικούς θανάτους τουλάχιστον για τους πρώτους 6 μήνες του έτους αναφοράς έως τις 30 Νοεμβρίου του εν λόγω έτους.

Εκτός από αυτές τις υποχρεωτικές στατιστικές, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν επί του παρόντος διάφορες στατιστικές εθελοντικά, π.χ. σχετικά με τους θανάτους ανά εβδομάδα συμβάντος· σχετικά με τους θανάτους ανά ηλικία, φύλο και μορφωτικό επίπεδο· σχετικά με τους γάμους και τα διαζύγια με βάση διάφορα χαρακτηριστικά. Ορισμένες από αυτές τις εθελοντικές στατιστικές είναι απαραίτητες για τον υπολογισμό των δημογραφικών δεικτών, π.χ. το προσδόκιμο ζωής ανά μορφωτικό επίπεδο.

3. ΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η παρακολούθηση της εφαρμογής του κανονισμού με βάση τυποποιημένα κριτήρια ποιότητας σύμφωνα με το άρθρο 12 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές ([5]) και τον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές ([6]). Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν την ποιότητα των στατιστικών και να παρέχουν ποιοτικά μεταδεδομένα και εκθέσεις στην Επιτροπή (Eurostat). Η Eurostat εξετάζει αυτές τις αξιολογήσεις ποιότητας και

([4]) Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 205/2014 της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 2014, για τον καθορισμό ενιαίων όρων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1260/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις ευρωπαϊκές δημογραφικές στατιστικές, όσον αφορά την κατανομή των στοιχείων, τις προθεσμίες και τις αναθεωρήσεις των στοιχείων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 65 της 5.3.2014, σ. 10).

([5]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1101/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διαβίβαση στη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πληροφοριών που καλύπτονται από το στατιστικό απόρρητο, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 322/97 του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές και της απόφασης 89/382/ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου για τη σύσταση επιτροπής του στατιστικού προγράμματος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 87 της 31.3.2009, σ. 164).

([6]) http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955.

δημοσιεύει τις στατιστικές καθώς και αναλυτικά άρθρα στον ιστότοπό της. Η Eurostat και τα κράτη μέλη συνεργάζονται για την παρακολούθηση των εκκρεμών ζητημάτων. Συγκεκριμένα σημεία συζητούνται σε ετήσιες συνεδριάσεις της ομάδας εμπειρογνωμόνων για τις στατιστικές πληθυσμού, όπου εκπροσωπούνται όλες οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες της ΕΕ και της ΕΖΕΣ.

3.1. Συνάφεια

Η Επιτροπή έχει δώσει μεγάλη σημασία στη δημογραφία ([7]). Οι δημογραφικές στατιστικές χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση τακτικών εκθέσεων, προτάσεων πολιτικής, εκθέσεων υλοποίησης που απαιτούνται βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ και αναλύσεων πολιτικής. Για παράδειγμα, οι εκθέσεις της Επιτροπής σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ([8]) και τον αντίκτυπο της δημογραφικής αλλαγής σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον ([9]) χρησιμοποιούν στατιστικές που παράγονται βάσει του κανονισμού. Το 2021 η Eurostat δημοσίευσε τη διαδραστική έκδοση με τίτλο «Demography of Europe» (Δημογραφία της Ευρώπης), η οποία επικαιροποιείται ετησίως και παρουσιάζει την εξέλιξη, την αλλαγή και τη γήρανση του πληθυσμού της ΕΕ ([10]). Μια άμεση εφαρμογή των στατιστικών που παράγονται στο πλαίσιο του κανονισμού αφορά τις 3ετείς δημογραφικές προβολές της Eurostat για τον πληθυσμό ([11]). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν πώς το μέγεθος και η δομή του πληθυσμού θα μπορούσαν να μεταβληθούν εάν εξακολουθήσουν να ισχύουν ορισμένες παραδοχές σχετικά με τη γονιμότητα, τη θνησιμότητα και τη μετανάστευση. Οι προβολές αυτές χρησιμοποιούνται επίσης στην έκθεση για τη δημογραφική γήρανση ([12]), ώστε να εκτιμηθεί ο μακροπρόθεσμος οικονομικός και δημοσιονομικός αντίκτυπος της γήρανσης του πληθυσμού. Εκτός από αυτές τις μακροπρόθεσμες δημογραφικές προβολές, η Eurostat δημοσίευσε για πρώτη φορά βραχυπρόθεσμες επικαιροποιήσεις των προβολών τον Σεπτέμβριο του 2022, με τις οποίες συμπληρώνεται η προσφορά στοιχείων. Επιπλέον, ο συνολικός αριθμός του συνήθως διαμένοντος πληθυσμού ανά κράτος μέλος χρησιμοποιείται ως συντελεστής στάθμισης για την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο.

Από όλες τις στατιστικές που διαδίδονται από την Eurostat, οι στατιστικές που αφορούν τον πληθυσμό είναι εκείνες που χρησιμοποιούνται περισσότερο. Από το 2015 ([13]) τα

([7]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_el.

([8]) http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/ (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([9]) https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/Demography_report_2022_0.pdf (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([10]) Η τελευταία έκδοση είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2023 (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([11]) Οι τελευταίες δημογραφικές προβολές EUROPOP2023 δημοσιεύθηκαν από την Eurostat στις 30 Μαρτίου 2023: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([12]) https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_el (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([13]) Καλύπτονται όλα τα στοιχεία που διαδόθηκαν στο πλαίσιο του κανονισμού, καθώς τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 3 διαδόθηκαν για πρώτη φορά το πρώτο τρίμηνο του 2015.

ετήσια πληθυσμιακά σύνολα ([14]) και οι δημογραφικές αλλαγές ([15]) σε εθνικό επίπεδο συγκαταλέγονται σταθερά στους δημοφιλέστερους πίνακες κοινωνικών στατιστικών και στους πέντε πίνακες της Eurostat με τις περισσότερες προβολές. Από τα μέσα του 2016 η ενότητα «Demography, population stock and balance» (Δημογραφία, πληθυσμιακά σύνολα και δημογραφική ισορροπία) ([16]) στον ιστότοπο της Eurostat συγκαταλέγεται σταθερά μεταξύ των πέντε κορυφαίων θεματικών ενοτήτων όσον αφορά τις επισκέψεις χρηστών.

3.2. Ακρίβεια

Σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση του 2018, δεν έχουν σημειωθεί ουσιαστικές βελτιώσεις όσον αφορά την ακρίβεια. Η Eurostat γνωρίζει ότι τα ίδια συγκεκριμένα ζητήματα ακρίβειας εξακολουθούν να εμφανίζονται όσον αφορά τόσο την ελλιπή κάλυψη (όταν τα άτομα δεν εγγράφονται στον τόπο διαμονής τους) όσο και την υπερκάλυψη (π.χ. όταν τα άτομα δεν ζητούν τη διαγραφή τους, καθώς συχνά δεν είναι υποχρεωμένα ή δεν παρακινούνται να το κάνουν) ([17]). Επιπλέον, τα μεταδεδομένα που ανέφεραν τα κράτη μέλη σχετικά με την ακρίβεια της εκτίμησης του συνήθως διαμένοντος πληθυσμού για ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία εξακολουθούν να είναι ανεπαρκή για τη λεπτομερή αξιολόγηση.

Στο πλαίσιο αυτό, η Eurostat συνεχίζει να προωθεί τη χρήση της «αντιπαραβολής των ροών» που αναφέρουν τα κράτη μέλη-εταίροι ώστε να επιλύσει σφάλματα κάλυψης λόγω παράλειψης εγγραφής και διαγραφής. Η ανταλλαγή συγκεντρωτικών δεδομένων αντιπαραβολής των ροών πραγματοποιείται μεταξύ των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών που θεωρούν ότι αυτό αποτελεί χρήσιμη προσθήκη στην εθνική στατιστική διαδικασία τους. Το γεγονός αυτό τις βοηθά να βελτιώσουν και να αξιολογήσουν την ποιότητα των στοιχείων τους.

3.3. Έγκαιρη υποβολή και εμπρόθεσμη υποβολή

Η κύρια προθεσμία για την υποβολή του μεγαλύτερου μέρους των δημογραφικών στατιστικών στην Επιτροπή (Eurostat) είναι 12 μήνες μετά τη λήξη του έτους αναφοράς· τρία μικρά σύνολα στοιχείων πρέπει να διαβιβάζονται εντός 6, 8 και 11 μηνών από το τέλος του έτους αναφοράς. Από την έναρξη της συλλογής στοιχείων βάσει του κανονισμού, δεν υπήρξαν σημαντικά ζητήματα καθυστερημένης διαβίβασης στοιχείων

([14]) «Population on 1 January» (Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου) — επιγραμμικός κωδικός στοιχείων tps00001 (διατίθεται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([15]) «Population change — demographic balance and raw rates at national level» (Δημογραφική αλλαγή — δημογραφική ισορροπία και ακαθάριστα ποσοστά σε εθνικό επίπεδο) — επιγραμμικός κωδικός στοιχείων demo_gind (διατίθεται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([16]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance (διατίθεται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([17]) Η πιο πρόσφατη έκθεση ποιότητας επαναλαμβάνει τις επίμονες δυσκολίες που οφείλονται σε ελλιπείς διαγραφές/εγγραφές και στην κάλυψη των ατόμων που διαμένουν παράτυπα στη χώρα, χωρίς να εκτιμάται ο ποσοτικός αντίκτυπος στην ακρίβεια της κάλυψης.

από τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, δεν υπήρξε καμία αλλαγή σε σύγκριση με την έκθεση του 2018 ([18]).

3.4. Προσβασιμότητα και σαφήνεια

Τα στοιχεία των κρατών μελών και τα συγκεντρωτικά στοιχεία της ΕΕ και των κρατών μελών διατίθενται δωρεάν στον ιστότοπο της Eurostat ([19]). Οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στις ευρωπαϊκές δημογραφικές στατιστικές ([20]) στην ενότητα «Selected datasets» (Επιλεγμένα σύνολα στοιχείων), «Detailed datasets» (Λεπτομερή σύνολα στοιχείων) και μέσω άρθρων που επικαιροποιούνται τακτικά για ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με τον πληθυσμό ([21]). Κατά τη διάρκεια του έτους, οι δημοσιεύσεις στοιχείων συνοδεύονται από ευρείας διανομής ειδησεογραφικά στοιχεία και άρθρα του *Statistics Explained* με περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις στατιστικές για τη δημογραφία, τις τάσεις και την ερμηνεία τους ([22]). Ωστόσο, η έλλειψη επαρκώς σαφών και συγκρίσιμων εθνικών πληροφοριών μεταδεδομένων, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών δεικτών ποιότητας, δυσχεραίνει την αξιολόγηση και τη σύγκριση της ποιότητας των στοιχείων των κρατών μελών ακόμη και για τους έμπειρους χρήστες.

3.5. Συγκρισιμότητα και συνοχή

Η ευέλικτη, μη εναρμονισμένη εφαρμογή της έννοιας της συνήθους διαμονής εξακολουθεί να αποτελεί το σοβαρότερο ζήτημα για τη συγκρισιμότητα και τη συνοχή. Για παράδειγμα, ορισμένα κράτη μέλη δεν περιλαμβάνουν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες (π.χ. αιτούντες άσυλο, αντικανονικούς μετανάστες ή νομάδες) ή δεν εφαρμόζουν το κριτήριο των 12 μηνών στα πληθυσμιακά σύνολα και σε δημογραφικά γεγονότα, συχνά επειδή οι στατιστικές προέρχονται απευθείας από τα διοικητικά μητρώα και, ως εκ τούτου, εξαρτώνται από εθνικά διοικητικά κριτήρια για την εγγραφή ατόμων και δημογραφικών γεγονότων ([23]). Μια πρόσφατη αξιολόγηση προσδιόρισε το γεγονός αυτό ως ένα από τα βασικά ζητήματα της υφιστάμενης κατάστασης (βλ. ενότητα 4), ενώ η

([18]) Για παράδειγμα, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκθεση ποιότητας, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη διαβίβασαν εγκαίρως όλα τα σύνολα στοιχείων τους (76 από τις 81 διαβιβάσεις έγιναν εγκαίρως, 2 με καθυστέρηση 2 εβδομάδων και 3 με καθυστέρηση 4 εβδομάδων).

([19]) Αρχική σελίδα (http://ec.europa.eu/eurostat) και βάση δεδομένων (http://ec.europa.eu/eurostat/data/database) της Eurostat (και τα δύο διατίθενται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([20]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance/database (διατίθεται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([21]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance/publications (διατίθεται μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά και στα γερμανικά).

([22]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Population (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

([23]) Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις ποιότητας, για τις δημογραφικές στατιστικές (εκτός από τον συνολικό αριθμό του πληθυσμού για ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο), 18 κράτη μέλη εφαρμόζουν με συνέπεια τη στενή έννοια της συνήθους διαμονής, ενώ 9 εφαρμόζουν άλλες εθνικές ή μεικτές έννοιες. Όσον αφορά τον συνολικό αριθμό πληθυσμού για ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο, όπου η στενή έννοια της συνήθους διαμονής απαιτείται εκ του νόμου, υπάρχουν αποκλίνουσες πρακτικές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες, κυρίως όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο (17 κράτη μέλη τούς περιλαμβάνουν, 10 όχι), τους αντικανονικούς μετανάστες (13 έναντι 14) και τους νομάδες (19 έναντι 8).

πρωτοβουλία της Επιτροπής για την αναδιαμόρφωση της νομικής βάσης τόνισε την ανάγκη ορθών πρακτικών εκτίμησης για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας των δημογραφικών στατιστικών από διοικητικές πηγές (βλ. ενότητα 5).

Εκτός από αυτό το βασικό ζήτημα, οι δημογραφικές στατιστικές είναι ως επί το πλείστον συγκρίσιμες διαχρονικά για κάθε χώρα. Ορισμένες ασυνέχειες προκύπτουν συνήθως όταν τα κράτη μέλη βελτιώνουν ή αλλάζουν τη μεθοδολογία τους, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ενός νέου γύρου απογραφής για την αξιολόγηση και την αναπροσαρμογή των εκτιμήσεων του πληθυσμού τους ή της προσαρμογής των εδαφικών μονάδων που χρησιμοποιούνται στις στατιστικές. Οι εν λόγω στατιστικές αναφέρονται στους πίνακες της βάσης δεδομένων της Eurostat και τεκμηριώνονται για τους χρήστες μέσω των μεταδεδομένων στον ιστότοπο της Eurostat ή σε σχετικές δημοσιεύσεις.

3.6. Παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Η Επιτροπή (Eurostat) συνεχίζει να παρακολουθεί σποραδικά κρούσματα μη συμμόρφωσης προς τον κανονισμό σε περιπτώσεις όπου τα στοιχεία ήταν ελλιπή, χαμηλής ποιότητας ή δεν υποβλήθηκαν σύμφωνα με τις νόμιμες προθεσμίες. Παρακολουθεί και αξιολογεί τις εν λόγω πτυχές της παροχής στοιχείων σε συνεχή βάση και έρχεται σε επαφή με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη σε τεχνικό και διοικητικό επίπεδο για την επίλυση των ζητημάτων.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Το 2021 η Επιτροπή διενήργησε ολοκληρωμένη αξιολόγηση ολόκληρου του ισχύοντος νομικού πλαισίου και των συνακόλουθων ευρωπαϊκών στατιστικών σχετικά με τον πληθυσμό και τη στέγαση ([24]). Περιλάμβανε τις στατιστικές βάσει του άρθρου 3 του παρόντος κανονισμού και όλες τις στατιστικές βάσει των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 862/2007 ([25]) και (ΕΚ) αριθ. 763/2008 ([26]). Το πεδίο εφαρμογής της αξιολόγησης ήταν πολύ ευρύτερο από την τακτική παρακολούθηση που περιγράφεται στην ενότητα 3, καθώς συγκεντρώθηκαν απόψεις από όλες τις σχετικές ομάδες ενδιαφερόμενων μερών —συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών, πολιτικών και ερευνητικών χρηστών— στο πλαίσιο συστηματικής διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη ([27]). Στόχος ήταν να αξιολογηθεί αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι του ισχύοντος πλαισίου και να εντοπιστούν σημαντικά κενά.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι, χάρη στο ισχύον πλαίσιο, επιτεύχθηκαν σημαντικές συνολικές βελτιώσεις στις ευρωπαϊκές στατιστικές πληθυσμού σε σύγκριση

([24]) SWD(2023) 13.

([25]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 862/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, περί κοινοτικών στατιστικών για τη μετανάστευση και τη διεθνή προστασία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 311/76 του Συμβουλίου περί τηρήσεως στατιστικών για τους αλλοδαπούς εργαζόμενους (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 23).

([26]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 763/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, σχετικά με τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 14).

([27]) SWD(2023) 15.

με τα αρχικά προβλήματα και τις ανάγκες που αντιμετώπιζε η στατιστική κοινότητα πριν από την έναρξη ισχύος του. Ειδικότερα, το ισχύον νομικό πλαίσιο αύξησε σημαντικά την προστιθέμενη αξία της ΕΕ βελτιώνοντας —για τα σύνολα στοιχείων που κατέστησαν υποχρεωτικά— διάφορες διαστάσεις της στατιστικής ποιότητας σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πληρότητας, της συνέπειας και της έγκαιρης υποβολής. Επιπλέον, η ισχύουσα νομοθεσία έχει ανταποκριθεί σε όλες τις σχετικές ανάγκες για τη χάραξη πολιτικής και τα θεσμικά όργανα σε επίπεδο ΕΕ που ήταν γνωστές όταν εκπονήθηκε (2005-2013). Αυτό βελτίωσε την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή της παραγωγής στατιστικών σε σύγκριση με την προηγούμενη κατάσταση, η οποία βασιζόταν αποκλειστικά σε εθελοντικές συλλογές δεδομένων. Στη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι περισσότεροι απαντήσαντες από όλες τις βασικές ομάδες ενδιαφερόμενων μερών επιβεβαίωσαν αυτές τις βελτιώσεις και τόνισαν την προστιθέμενη αξία του ισχύοντος νομικού πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ. Ωστόσο, η αξιολόγηση εντόπισε επίσης τέσσερα σημαντικά κενά στην ισχύουσα νομοθεσία.

4.1. Κενό 1: Συνοχή, συγκρισιμότητα, πληρότητα

Μολονότι ο κανονισμός ορίζει κοινούς ορισμούς για βασικές στατιστικές έννοιες, εξακολουθεί να υπάρχει ευελιξία στον ίδιο τον ορισμό του πληθυσμού. Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν επί του παρόντος τρεις διαφορετικές έννοιες (συνήθης διαμονή, δηλωθείσα διαμονή, νόμιμη διαμονή) που επιτρέπει ο κανονισμός, χρησιμοποιώντας ενίοτε διαφορετικές έννοιες για διαφορετικά σύνολα στοιχείων. Αυτό το κεντρικό ζήτημα έχει προκαλέσει έλλειψη συγκρισιμότητας και συνοχής στα στοιχεία από διαφορετικά κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ενωσιακή προστιθέμενη αξία των συλλογών στοιχείων. Επιπλέον, οι στατιστικές που παραμένουν εθελοντικές είναι συχνά ελλιπείς σε επίπεδο ΕΕ λόγω της έλλειψης δεδομένων από μερικά κράτη μέλη. Αυτό μειώνει σημαντικά τη συνολική σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας, καθώς η πλειονότητα των κρατών μελών δαπανά πόρους για την παραγωγή τους, αλλά δεν επιτυγχάνεται πλήρης εικόνα της ΕΕ.

4.2. Κενό 2: Έγκαιρη υποβολή και συχνότητα

Ο κανονισμός καλύπτει μόνο τις ετήσιες δημογραφικές στατιστικές, ενώ τα σύνολα στοιχείων πρέπει να παρέχονται 12 μήνες μετά τη λήξη της περιόδου αναφοράς. Μολονότι η συνολική έγκαιρη υποβολή έχει επομένως βελτιωθεί κυρίως επειδή επιλύθηκαν οι υπερβολικές καθυστερήσεις από πολύ λίγα κράτη μέλη, εξακολουθεί να υπολείπεται των προσδοκιών των χρηστών. Τα στοιχεία που παρέχονται βάσει του κανονισμού δεν είναι τόσο έγκαιρα όσο συγκρίσιμες εθνικές στατιστικές δημοσιεύσεις και άλλες διαβιβάσεις διεθνών στατιστικών στην πλειονότητα των κρατών μελών. Σύμφωνα με τον κανονισμό, οι νόμιμες προθεσμίες και η περιοδικότητα των στατιστικών δεν μπορούν να βελτιωθούν, π.χ. για την κάλυψη των στατιστικών πληθυσμού που εκπονούνται σε διάστημα μικρότερο του έτους, όπως εκείνες που αναπτύχθηκαν πρόσφατα σε εθελοντική βάση για τη θνησιμότητα.

4.3. Κενό 3: Λεπτομέρειες σχετικά με θέματα και ομάδες κοινωνικού ενδιαφέροντος

Ο κανονισμός εστιάζει στις ανάγκες δεδομένων που αντιστοιχούν στις προτεραιότητες πολιτικής κατά τον χρόνο κατάρτισής του. Με την πάροδο του χρόνου, οι προτεραιότητες έχουν αλλάξει και οι διαθέσιμες δημογραφικές στατιστικές δεν καλύπτουν πλέον επαρκώς τα χαρακτηριστικά, τα θέματα ή τις πληθυσμιακές ομάδες

που έχουν σημασία από άποψη πολιτικής ([28]). Ειδικότερα, τα κενά που επιβεβαιώθηκαν στη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη περιστρέφονται γύρω από τα χαρακτηριστικά των σχετικών θεμάτων και ομάδων. Υπάρχουν επίσης κενά που σχετίζονται με την ανεπαρκή γεωγραφική ανάλυση, ιδίως με τις λειτουργικές τυπολογίες και τα στοιχεία με γεωγραφικές αναφορές για την αστική/αγροτική ολοκλήρωση και τη διασυνοριακή ανάλυση.

4.4. Κενό 4: Έλλειψη ευελιξίας του νομικού πλαισίου

Σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες αδυναμίες, η υφιστάμενη νομοθεσία δεν διαθέτει την ευελιξία να προσαρμόζεται ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες και αναδυόμενες ανάγκες για στατιστικές. Οι νέες πηγές στοιχείων στα κράτη μέλη και σε επίπεδο ΕΕ (ειδικότερα τα διοικητικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαλειτουργικότητας και των στοιχείων που βρίσκονται στην κατοχή ιδιωτών) προσφέρουν επίσης πιθανές βελτιώσεις όσον αφορά το κόστος και την έγκαιρη υποβολή, αλλά η ισχύουσα νομοθεσία δεν επιτρέπει την υιοθέτηση αυτών των εξελίξεων. Συνεπώς, το νομικό πλαίσιο δεν έχει μπορέσει να προσαρμοστεί σε οποιεσδήποτε αλλαγές που σχετίζονται με την πολιτική μετά την έγκρισή του και, ως εκ τούτου, χάνει με γοργό ρυθμό τη συνάφειά του.

5. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Για τα σημαντικά κενά που περιγράφονται στην ενότητα 4, η αξιολόγηση εντόπισε τέσσερις νομοθετικούς παράγοντες που ισχύουν επίσης για τον παρόντα κανονισμό:

- Μόνο οι **υποχρεωτικές συλλογές στοιχείων** με καθορισμένους κοινούς κανόνες μπορούν να διασφαλίσουν την πληρότητα και την έγκαιρη υποβολή των στατιστικών σε επίπεδο ΕΕ. Η ρύθμιση των εθελοντικών συλλογών στοιχείων που παρουσιάζουν ήδη υψηλή πληρότητα μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας, καθώς μπορεί να δημιουργηθεί σημαντική ενωσιακή προστιθέμενη αξία με περιορισμένο πρόσθετο κόστος.
- Οι **εθελοντικές συλλογές στοιχείων** αποτελούν κατάλληλα μέσα για την πιλοτική εκπόνηση νέων θεμάτων ή χαρακτηριστικών και για την ενίσχυση της σταδιακής ικανότητας που έχουν τα εθνικά στατιστικά συστήματα να παρέχουν τέτοιου είδους νέα στοιχεία. Ωστόσο, συνήθως καθίστανται αναποτελεσματικές με την πάροδο του χρόνου, καθώς το επαναλαμβανόμενο κόστος εκπόνησής τους τελικά δεν δημιουργεί σημαντική ενωσιακή προστιθέμενη αξία όσον αφορά την πληρότητα σε όλα τα κράτη μέλη.
- Οι **χαλαροί νομικοί ορισμοί** των στατιστικών θεμάτων οδηγούν σε απώλεια του ελέγχου της εννοιολογικής εναρμόνισης. Αυτό έχει τελικά ως αποτέλεσμα την απώλεια συνοχής και συγκρισιμότητας με την πάροδο του χρόνου. Το παράδειγμα του ορισμού της πληθυσμιακής βάσης έχει καταδείξει πώς μια ρήτρα

([28]) Π.χ. στοιχεία στέγασης για την Πράσινη Συμφωνία· στοιχεία για τους μετανάστες και την κινητικότητα στην ΕΕ· στοιχεία για τον αστικό/αγροτικό πληθυσμό· και στοιχεία σχετικά με τις ευάλωτες μειονοτικές ομάδες για τις πολιτικές σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

αθέτησης υποχρέωσης που εισήχθη αρχικά ως εξαίρεση με περιορισμένο πεδίο εφαρμογής έχει μετατραπεί σε νέο κατ' ουσίαν πρότυπο ([29]).

- Το **υπερβολικά αυστηρό νομικό πλαίσιο** καθιστά δύσκολη τη διατήρηση της συνάφειας με την πάροδο του χρόνου. Το ισχύον πλαίσιο χάνει αρκετά γρήγορα τη συνάφειά του, κάτι που άρχισε ήδη κατά την περίοδο εφαρμογής του, λόγω της έλλειψης μηχανισμών ευελιξίας για την προσαρμογή των συλλογών στοιχείων στις εξελισσόμενες ανάγκες ή για την αξιοποίηση ευκαιριών που δημιουργούνται από νέες πηγές στοιχείων που καθίστανται διαθέσιμες.

Επιπλέον, η αξιολόγηση επισήμανε διοικητικές επαναλήψεις όσον αφορά τη συμμόρφωση, την επιβολή και την παρακολούθηση, διότι η ισχύουσα νομοθεσία για τις στατιστικές πληθυσμού είναι διάσπαρτη σε τρεις νομικές πράξεις που δεν καταρτίστηκαν από κοινού. Ως εκ τούτου, με βάση την αξιολόγηση και την εκτίμηση των επιπτώσεων ([30]), η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση για νέο κανονισμό-πλαίσιο σχετικά με τον πληθυσμό και τη στέγαση, ο οποίος αντιμετωπίζει τους νομοθετικούς παράγοντες που οδήγησαν στα ανωτέρω σημαντικά κενά, ενώ παράλληλα στοχεύει στην ενσωμάτωση της νομικής βάσης σε έναν ενιαίο κανονισμό ([31]).

Η νομοθετική πρόταση περιέχει φιλόδοξα στοιχεία για την ενίσχυση της γενικής συνέπειας και των δεσμών μεταξύ όλων των κοινωνικών στατιστικών της ΕΕ που βασίζονται σε άτομα και νοικοκυριά, μεταξύ άλλων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1700 ([32]). Η πρόταση περιλαμβάνει διατάξεις για τη στήριξη της εφαρμογής ενός εναρμονισμένου ορισμού του πληθυσμού με βάση έννοιες ορθής στατιστικής εκτίμησης και διευκολύνει την πρόσβαση σε διαθέσιμες πηγές στοιχείων που θα βελτιώσουν τις διαδικασίες παραγωγής και τη συνολική ποιότητα των κοινωνικών στατιστικών. Η πρόταση περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για την καλύτερη ευθυγράμμιση των στατιστικών σχετικά με τον πληθυσμό και τη διεθνή μετανάστευση με τις στατιστικές σχετικά με το άσυλο και τις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που αφορούν τη νομοθεσία για τη μετανάστευση, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν βάσει των άρθρων 4 έως 7 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 862/2007. Κατά τον χρόνο σύνταξης της

([29]) Όπως επισημαίνεται στην ενότητα 4.1, ο κανονισμός επιτρέπει τρεις διαφορετικές έννοιες πληθυσμιακής βάσης: συνήθης διαμονή ή, κατά παρέκκλιση, δηλωθείσα ή νόμιμη διαμονή (σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες) όταν δεν μπορούν να διαπιστωθούν οι συνθήκες συνήθους διαμονής που περιγράφονται στον κανονισμό. Αυτή η ρήτρα αθέτησης υποχρέωσης εισήχθη αρχικά ως εξαίρεση για μικρό αριθμό κρατών μελών, αλλά εν τω μεταξύ μετατράπηκε σε νέο κατ' ουσίαν πρότυπο, καθώς όλο και περισσότερα κράτη μέλη εφαρμόζουν τους ορισμούς της εθνικής πληθυσμιακής βάσης μετά την υιοθέτηση διοικητικών πηγών στοιχείων.

([30]) SWD(2023) 11.

([31]) COM(2023) 31.

([32]) Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1700 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Οκτωβρίου 2019, για τη θέσπιση κοινού πλαισίου για τις ευρωπαϊκές στατιστικές σχετικά με τα άτομα και τα νοικοκυριά, με βάση στοιχεία που συλλέγονται από δείγματα σε ατομικό επίπεδο, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 808/2004, (ΕΚ) αριθ. 452/2008 και (ΕΚ) αριθ. 1338/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1177/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 577/98 του Συμβουλίου (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 261Ι της 14.10.2019, σ. 1).

παρούσας έκθεσης, η συνήθης νομοθετική διαδικασία σχετικά με την πρόταση βρισκόταν σε εξέλιξη ([33]).

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Χάρη στις συνεχείς κοινές προσπάθειες του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος ([34]), ο κανονισμός εφαρμόζεται ικανοποιητικά. Αυτό οδηγεί στην τακτική δημοσίευση συνολικών ευρωπαϊκών δημογραφικών στατιστικών υψηλής ποιότητας, οι οποίες απαιτούνται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε όλα τα επίπεδα. Η συμμόρφωση με τις κείμενες διατάξεις και η στατιστική ποιότητα παρακολουθούνται τακτικά σύμφωνα με τον κανονισμό. Όπως και στην πρώτη έκθεση του 2018, δεν υπάρχουν σημαντικά ζητήματα συμμόρφωσης.

Ωστόσο, μια πρόσφατη αξιολόγηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για τις στατιστικές πληθυσμού εντόπισε τέσσερα σημαντικά κενά στην ισχύουσα νομοθεσία και τα οποία συνδέονται εν μέρει με το γεγονός ότι οι στατιστικές πληθυσμού είναι διάσπαρτες σε τρεις κανονισμούς, συμπεριλαμβανομένου του παρόντος κανονισμού. Τα κενά αυτά είναι i) η έλλειψη εναρμόνισης των στατιστικών εννοιών, ιδίως του ορισμού του πληθυσμού· ii) η ανεπαρκής έγκαιρη υποβολή και συχνότητα των στατιστικών· iii) η έλλειψη λεπτομερειών όσον αφορά τις σχετικές ομάδες και θέματα· και iv) η έλλειψη ευελιξίας για την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες ή στις νέες πηγές δεδομένων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρότεινε έναν ενιαίο νέο κανονισμό-πλαίσιο για τις ευρωπαϊκές στατιστικές σχετικά με τον πληθυσμό και τη στέγαση, ο οποίος θα ενοποιήσει το νομικό πλαίσιο και θα αντιμετωπίσει και τα τέσσερα κενά.

Οι προσπάθειες συνεχίζονται για την προώθηση της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας σχετικά με το νέο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για τις ευρωπαϊκές στατιστικές πληθυσμού, το οποίο θα ενσωματώνει και θα επεκτείνει τις δημογραφικές στατιστικές βάσει του κανονισμού.

([33]) Διαδικασία 2023/0008/COD.

([34]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-statistical-system